Особено мнение
на съдиите Благовест Пунев и Румен Ненков
за недопустимост на искането по к.д. № 11/2011 г.

Приемаме съображенията на мнозинството съдии, с които искането за обявяване на незаконност на президентските избори е отхвърлено, но намираме, че същото като недопустимо не трябваше да бъде разгледано по същество по следните съображения:Конституцията въздига като основно начало на демократичната държава провеждането на избори въз основа на общо, равно и пряко избирателно право (чл. 10). Разпоредбата на чл. 42, ал. 1 допълнително определя параметрите на упражняване на активното избирателно право на гражданите. С чл. 149, ал. 1, т. 6 от Конституцията на Конституционния съд е възложено произнасянето по спорове за законността на избора за президент и вицепрезидент, като в тази връзка единственото процедурно правило, установено на конституционно ниво, се съдържа в чл. 93, ал. 6 и се свежда до въвеждане на задължение за Съда да се произнася по такива спорове в едномесечен срок след изборите. Основният закон обаче не съдържа други разпоредби относно организацията и реда за провеждане на изборите, включително изборите за президент и вицепрезидент. Регулирането на тези въпроси е делегирано изрично на обикновения законодател с чл. 42, ал. 2 от Конституцията. Към настоящия момент делегацията е изпълнена с приемането и влизането в сила на действащия Изборен кодекс (ИК), като също по искане на група народни представители отделни негови разпоредби вече са били предмет на конституционен контрол по к.д. № 4/2011 г. Съвсем съзнателно авторите на Конституцията са визирали съдебна проверка по спазването на всички релевантни към изборите правни норми – конституционни и законови, без да я ограничават в рамките на контрола за конституционосъобразност. Затова, наред с конституционните норми, разпоредбите на кодекса неминуемо следва да бъдат съобразявани от Конституционния съд при решаване на споровете за законността на избора за президент и вицепрезидент.Разпоредбата на чл. 265, ал. 1 от ИК създава процедура, която задължително трябва да предхожда изготвянето и внасянето на искане за проверка на законността на изборите за президент и вицепрезидент от оправомощените субекти по чл. 150, ал. 1 от Конституцията. Последните не могат да действат неограничено във времето по своя собствена инициатива, а само въз основа на отправено към тях в

определен срок оспорване на изборите от кандидатска двойка, централно ръководство на партия или ръководство на коалиция. Това е напълно логично, защото сериозността на избора на държавен глава и значението на легитимността на президентската институция прави абсолютно неоправдан контрола за законността на изборите при липсата на правен интерес от тяхната отмяна у участниците в изборния процес (кандидати, партии и коалиции), които трябва ясно и недвусмислено да заявят недоволството си от обявения изборен резултат (в този смисъл вж. Емилия Друмева, Конституционно право, 2008, с.373). При това, правото на субектите, легитимирани да пренесат в Конституционния съд спор за законността на президентските избори и обявения изборен резултат, не може да не бъде ограничено в рамките на разумни законови срокове за упражняването му с оглед обществената необходимост от бързо следизборно стабилизиране на структурите на властта.Процедурата по чл. 265, ал. 1 от ИК не е само препоръчителна, а точно обратното – надлежното й осъществяване съставлява задължителна процесуална предпоставка за произнасянето на Конституционния съд по съществото на спора. Не споделяме тезата, че субектите по чл. 150, ал. 1 от Конституцията могат самостоятелно, без предварително наличен спор между участниците в изборите, да искат прогласяване на незаконност на изборите за президент и вицепрезидент, тъй като противоречи на духа и буквата на основния закон. Недопустимо е в държава, признаваща на конституционно ниво разделението на властите и необвързаността на независимата съдебна власт с партийните структури, органи като Върховния касационен съд и Върховния административен съд, които също са сред посочените от чл. 150, ал. 1 от Конституцията, да бъдат оправомощени при липсата на спор между политическите участници в изборите, т.е. на предварително обективиран правен интерес от тяхната отмяна, самостоятелно, по собствен почин да инициират конституционен контрол върху изборите за държавен глава, превръщайки се по този начин от органи на правораздаване в основни играчи на политическата сцена. Такава възможност би била напълно реална, ако трайно се възприеме неправилното според нас становище на мнозинството, че уредената от чл. 265, ал. 1 от ИК процедура е неотносима към допустимостта на инициативата за провеждане на съдебен конституционен контрол върху президентските избори и следователно на практика е без всякакво правно значение. Освен това под понятието “спор” се разбира противопоставяне на различни противоположни позиции на противостоящи една срещу друга страни. Ако се приеме, че инициативата на орган по чл. 150, ал. 1 от Конституцията и сама по себе си е достатъчна за упражняване по същество на правомощието на Конституционния съд по чл. 149, ал. 1, т. 6 от

Конституцията, то ще излезе, че в едни случаи оправомощените вносители ще отнасят пред съда реални спорове между субекти на изборите, а в други – спорове с такъв характер може и да не са налице, при което неминуемо самият вносител на искането ще трябва да се третира като страна, противопоставяща се на другите политически субекти на изборния процес, а не като принципен изразител на обществения интерес, какъвто би трябвало да бъде според основния закон. Намираме, че втората хипотеза пак би била възможна само при пълно игнориране на чл. 265, ал. 1 от ИК, но допускането й обусловя двусмисленост, неяснота, неопределеност и правна несигурност, които са абсолютно несъвместими с принципите на правовата държава по смисъла на чл. 4, ал. 1 от Конституцията. Впрочем и в своята предходна практика Конституционният съд е приемал, че правото на недоволните от обявения резултат участници в изборите се преклудира с изтичането на определен в закона срок, както и че наличието у тях на правен интерес от поисканата отмяна обуславя допустимостта на произнасянето на съда по законността на изборите – вж. Определение № 4 от 31.03.2010 г. по к.д. № 8 от 2010 г. и Определение № 5 от 31.03.2010 г. по к.д. № 6 от 2010 г.При наличието на делегацията по чл. 42, ал. 2 от Конституцията не можем да се съгласим, че обикновеният законодател не може да предвиди условия (в случая обективиран правен интерес от обявяване незаконността на изборите) за упражняване на правомощието на органите по чл. 150, ал. 1 от Конституцията да сезират Конституционния съд. Аналогично, основният закон оправомощава Висшия съдебен съвет да назначава магистратите, но никой досега, включително и Конституционният съд, не си е позволил да отхвърли изискването по Закона за съдебната власт това да става само въз основа на предварително проведен конкурс.Разпоредбата на чл. 265, ал. 1 от ИК посочва изрично и изчерпателно заинтересованите участници в изборите за президент и вицепрезидент, които могат в рамките на седем дни от обявяване на решението с резултатите от изборите от Централната избирателна комисия (в случая от 1.11.2011 г., когато окончателните резултати по чл. 26, ал. 3, т. 3 от ИК са обявени по реда на чл. 26, ал. 6 от ИК) да ги оспорят пред органите по чл. 150, ал. 1 от Конституцията. Това са “кандидатите за президент и вицепрезидент на републиката, централните ръководства на партиите, компетентни съгласно устава, и ръководствата на коалициите от партии, компетентни съгласно решението за образуване на коалицията”. В случая правото на оспорване е упражнено в последния ден на установения срок от регистрираната за участие в изборите и излъчила кандидати за президент и вицепрезидент Българска социалистическа партия (БСП), като тази наша констатация се основава не само на

информация от медиите, но и на официалната интернет страница на партията. Според посочените информационни източници оспорването е на основание решение на Изпълнителното бюро на Националния съвет на БСП, прието на заседанието от 8.11.2011 г. Изпълнителното бюро обаче не е визираното от ИК централно ръководство на съответната партия, компетентно съгласно нейния устав да я представлява във взаимоотношенията й с органите на държавната власт. Съгласно чл. 2.1. буква “в” от Устава на БСП в периода между заседанията на конгреса с това правомощие разполага единствено Националният съвет на БСП, докато по силата на чл. 4.1 от Устава компетентностите на Изпълнителното бюро са ограничени в рамките на решаване на текущи въпроси на партийния живот, вземане на решения по имуществени, финансови и стопански въпроси на партията, които не са от изключителна компетентност на Конгреса или Националния съвет, свикване на заседания на Националния съвет и отчитане пред него. Включването на решението за оспорване на президентските избори в изключителната компетентност на Националния съвет е и повече от логично, защото същият орган е оправомощен да вземе и е взел решенията за участие на партията в изборите и утвърждаване на кандидатите за президент и вицепрезидент (чл. 2.1, букви “й” и “н” от Устава на БСП). Оспорването на законността на проведените избори не е решение, което по своята сериозност и възможни последици изисква поемането на по-ниска степен на политическа отговорност, особено когато се взема в условията на членство на държавата в Европейския съюз, което предполага достигане на определено високо ниво на демократично развитие.Хипотетично, дори и ако компетентният според партийния устав ръководен орган на БСП беше оспорил в законоустановия седемдневен срок обявения резултат от изборите за президент и вицепрезидент, по закон това оспорване трябваше да бъде направено пред орган по чл. 150, ал. 1 от Конституцията. Последният би могъл суверенно да вземе решение дали да пренесе спора в Конституционния съд за разглеждането му по същество, като в защита на обществения интерес упражни правомощието си да го сезира в рамките на петнадесетдневния срок по чл. 17, ал. 4 от Закона за Конституционен съд и чл. 265, ал. 2 от ИК. Когато недоволният участник в изборите е избрал да търси съдействие от не по-малко от една пета от народните представители, той би трябвало да поиска това чрез внасяне на мотивирана молба в парламента с оглед на възможността да бъде формирана и организирана структурата, включваща достатъчен брой народни представители. В случая имаме пълното основание да считаме, че и този елемент на задължителната процедура по чл. 265, ал. 1 от ИК не е бил осъществен. Правим това

заключение на базата на нежеланието на представителя на вносителите да представи по наше искане съответни доказателства, въпреки че по принцип етиката на правораздаването изискваше на съдиите да бъде оказано съдействие за изясняване на фактите и обстоятелствата, които според тяхното разбиране за правилното прилагане на закона имат правно значение, вместо такова съдействие да им бъде отказано под предлог, че според вносителите, които все пак са страна в производството, е неотносимо към изхода на делото.В заключение считаме, че чл. 265, ал. 1 от ИК е правна реалност, с която всички правоприложители следва да се съобразяват. Иначе се създава опасност за подриване на правосъзнанието на цялото общество. Затова считаме, че ненадлежното изпълнение на нормативно установения ред за оспорване на законността на изборите за президент и вицепрезидент обуславя недопустимостта на произнасянето на Конституционния съд по съществото на искането, внесено от групата народни представители.

Съдии: **Благовест Пунев, Румен Ненков**